

Tool voor werkplekbegeleiders in de brainportregio

In opleidingsscholen in de Brainportregio wordt de leerlingenpopulatie steeds diverser. De verwachting is dat dit de komende jaren nog gaat toenemen, zie de [monitor internationalisering onderwijs Brainport regio Eindhoven](#) (Decisio, 2024). Dit betekent dat je als (aankomend) leraar voor specifieke uitdagingen staat in onze regio: zoals bijvoorbeeld het (h)erkennen en waarderen van de meertaligheid van je leerlingen. En misschien nog wel belangrijker: het benutten van die meertaligheid in het leren van je leerlingen. Dit noemen we functioneel meertalig leren. En hoewel er al het een en ander bekend is over functioneel meertalig leren, hebben we hier ook nog veel in en over, te leren met elkaar. We moedigen alle studenten in onze opleidingsscholen en hun werkplekbegeleiders dan ook aan om hier mee te experimenteren en dit functioneel meertalig leren te onderzoeken met elkaar. Op die manier maken we het onderwijs in onze regio samen inclusief en toekomstbestendig.

Samen lessen ontwerpen voor Functioneel Meertalig Leren

Met deze Trion tool kun je als student samen met je werkplekbegeleider stapsgewijs inclusieve, functioneel meertalige lessen ontwerpen en uitvoeren. Dit sluit naadloos aan bij bijvoorbeeld de leergroep van “De Kunst afkijken” en “Co-teaching” binnen het Trion werkplekcurriculum. Het doel is om het volledige talige repertoire van je leerlingen effectief in te zetten voor leren. Gebruik het onderstaande stappenplan als houvast hierbij. Deze leeractiviteit sluit aan bij meerdere (eenheden van) leeruitkomsten, competenties en kennisbases in de opleiding. Bekijk eventueel samen met je IO en/of SO waar je dit precies bij in wilt zetten.

Stap 1: Bestuderen en begrijpen van Functioneel Meertalig Leren

Functioneel meertalig leren houdt in dat leerlingen hun volledige talige repertoire gebruiken (inclusief thuistalen en vreemde talen) om beter te leren, communiceren en participeren in de klas. Het bevordert inclusie, taalontwikkeling, en stimuleert creatief en kritisch denken. Bestudeer samen een bron om je theoretische kennis hierover te vergroten. Zie de bronnenlijst onder aan de pagina voor inspiratie. Een goede plek om te starten is deze [pagina van onderwijskennis.nl over Meertaligheid in het onderwijs](#).

Stap 2: Analyseer de context van je klas en school

Voordat je samen met je WPB een lesontwerp maakt waarin je het talige repertoire van je leerlingen volledig in gaat zetten voor het leren, doe je eerst een klein vooronderzoek. Ga in gesprek met leerlingen en expert-collega's, stel een kleine vragenlijst op of zoek naar de benodigde gegevens in de school.

- a) **Onderzoek de leerlingpopulatie in de klas**
Welke type [internationals](#) zitten er in jouw klas?
Welke talen spreken jouw leerlingen (thuis)?
Wat is hun vaardigheid in de instructietaal en in andere talen?
- b) **Onderzoek de context van de school en de omgeving**
Wat is de houding van de school ten opzichte van thuistalen?
Is er een regisseur meertaligheid in jouw opleidingsschool aanwezig?
Is er een NT2-coördinator op jouw school?
Wat is het taalbeleid? Welke visie en didactiek zijn leidend op school?
Is de school een [Language friendly school](#)?
Welke middelen (boeken, technologie, meertalige bibliotheek) zijn beschikbaar?
- c) **Onderzoek de taligheid van je vak**
Inventariseer de vaktaalwoorden; maak een overzicht van belangrijke woorden in jouw vak.
Inventariseer de meest voorkomende schooltaalwoorden in je vak.

Stap 3: Maak samen een lesontwerp

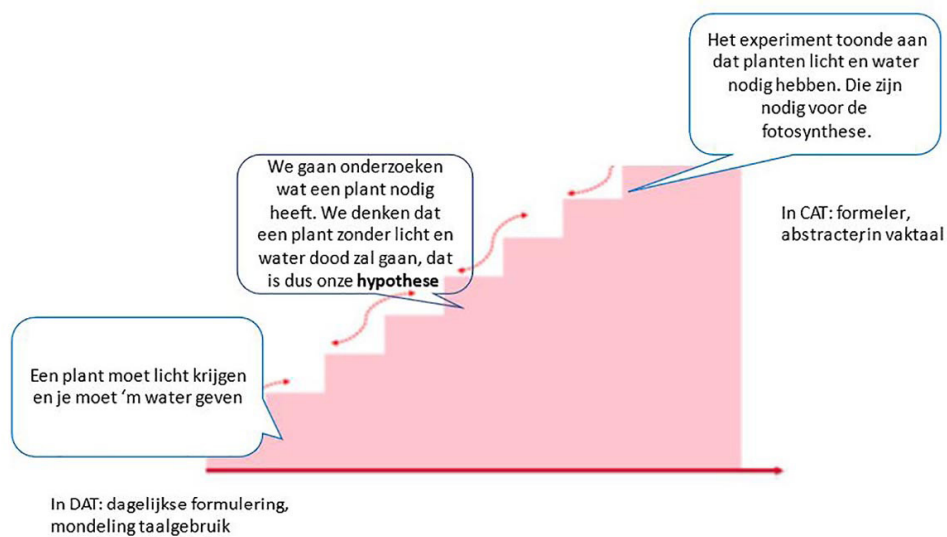
Vervolgens ga je samen aan de slag met het maken van een lesontwerp voor een les binnen jouw vak, die zich goed leent om te experimenteren met het benutten van de meertaligheid van je leerlingen en te onderzoeken hoe dit werkt.

Je kunt deze stap ook combineren met de leergroep van “De Kunst afkijken” of “Co-teaching”; waarbij de WPB bijvoorbeeld eerst goed voor doet (modelt) hoe “het moet” en je het dan samen doet of alleen.

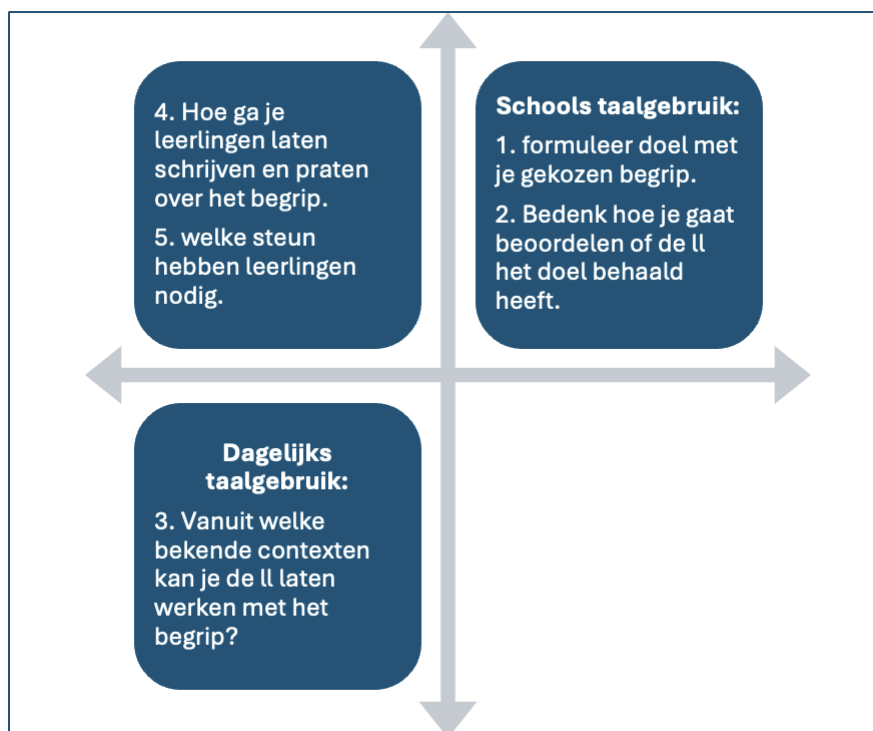
- a) **Bepaal de algemene lesdoelen voor deze les**
Welke vakinhoudelijke kennis of vaardigheden moeten leerlingen leren?
Hoe kunnen meertalige strategieën bijdragen aan deze doelen?
- b) **Bepaal de taaldoelen voor deze les**
Bepaal hoe meertaligheid kan bijdragen aan de leerdoelen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de belangrijkste begrippen (school- en vaktaal) in de les leren in meerdere talen. Of denk aan het schrijven van verhalen schrijven in een thuistaal en vertalen naar de instructietaal. Formuleer naast je lesdoel ook een taaldoel voor je les. Zie ook de [kwaliteitskaart Taalsteun van de Kempel](#) voor voorbeelden.

- Kies drie belangrijke begrippen die centraal staan in je les en maak daar een “DAT/ CAT-trapje” van voor jezelf. Zie onderstaande voorbeeld:

- Je kunt ook onderstaande kwadrant gebruiken bij de voorbereiding van je les. Kies een begrip uit een paragraaf naar keuze. Met dat begrip vul je stap 1 tot en met 5 in op het onderstaande kwadrant. Eventuele bronnen voeg je bij.

c) Meertalige mindset

Creëer een mindset en een veilige ruimte in je klas waarin leerlingen hun thuistalen mogen gebruiken en leg uit dat alle talen waardevol zijn en het leren ondersteunen. Gebruik het lokaal ook om dit zichtbaar te maken. Laat leerlingen als huiswerk bepaalde centrale begrippen uit je les in de thuistaal onderzoeken en meenemen naar de les bijvoorbeeld. Hierbij kunnen ze ook hun ouders als bron inzetten.

d) Kies (aanvullende) meertalige strategieën om tijdens de les in te zetten

Denk hierbij aan het inzetten van werkvormen, zoals:

- (Persoonlijke) woordenlijsten in meerdere talen: laat leerlingen sleutelwoorden (school- en/of vaktaal) in hun thuistaal en de instructietaal opschrijven.
- Vertaalactiviteiten: werk met duo's waarbij leerlingen elkaars thuistaal en de instructietaal gebruiken.
- Zet meertalige bronnen in: gebruik video's, teksten of audiofragmenten in verschillende talen, of laat leerlingen zelf meertalige bronnen inzetten.
- Reflecteer met je leerlingen op hoe thuistalen helpen bij het leren.
- Voor meer concrete ideeën zie ook de [kijkwijzer functioneel meertalig leren](#) van het onderwijscentrum Gent.

e) Voorbeeldactiviteiten

Denk hierbij aan het inzetten van leeractiviteiten zoals:

- Samen een meertalig woordweb maken: Kies een centraal thema (bijvoorbeeld "klimaatverandering"). Laat leerlingen woorden in verschillende talen verzamelen en klassikaal bespreken.
- "Samen uitpluizen": Laat leerlingen samen een (stuk) tekst uitpluizen; door ze in gesprek, hard op denkend, met elkaar een test te ontleden (deconstruction). Gebruik bijvoorbeeld (mini-)whiteboards om het gesprek in de subgroepjes en de opbrengst daarvan vast te leggen per groep (interactieve scaffolding).
- Een meertalige schrijfp opdracht: Laat leerlingen een korte tekst schrijven in hun thuistaal en deze vertalen naar de instructietaal. Bespreek de verschillen en overeenkomsten.
- Meertalige onderwijsleergesprekken voeren: Gebruik tweetalige boeken of video's als basis voor groepsdiscussies waarbij leerlingen vrij mogen schakelen tussen talen en om [translanguaging](#) te stimuleren.

Uiteraard zijn er veel meer voorbeelden te bedenken en te vinden, kijk ook eens het boek en het [bijbehorende online materiaal](#) *Talenbewust lesgeven* (Duarte, 2022).

f) Materialen en ondersteuning

Gebruik hulpmiddelen zoals meertalige woordenboeken, apps (bijvoorbeeld Google Translate), visuele ondersteuning en vormen van Large Language Models zoals ChatGPT, Co-pilot etc. Betrek ouders en verzorgers door hen te vragen te helpen met woorden of verhalen in hun thuistaal.

g) Functioneel Meertalig Assessment

Ook bij toetsing kun je de meertaligheid van leerlingen benutten. Leerlingen die minder dan 6 jaar in Nederland zijn hebben recht op ondersteuning. Laat meertalige leerlingen dus [accommodaties](#) (Van Beuningen e.a., 2024) inzetten bij assessment.

Stap 4: Reflecteren en evalueren

Na de les evalueer je samen met je leerlingen en reflecteer je met je WPB op de opzet van de les. Om dit goed te kunnen doen, neem je de les op op video. Vraag eventueel een andere student of collega om te komen filmen.

Reflecteer met je WPB op:

- Wat wilden jullie bereiken in deze les? Is dat gelukt?
- Wat werkte goed en minder goed in de meertalige aanpak?
- Hoe reageerden leerlingen op het gebruik van hun thuistalen?
- Wat was het effect op de relatie (Deci & Ryan, 2001), op de sense of belonging (identiteit) van de leerlingen?
- Wat was het effect op de autonomie (Deci & Ryan, 2001), op de keuzes die leerlingen konden maken in de les?
- Wat was het effect op (het gevoel van) competentie (Deci & Ryan, 2001), op het leren van de vakinhoud van de leerlingen?
- Welke aanpassingen kunnen worden gedaan voor een volgende les?

Verzamel feedback bij leerlingen en collega's:

- Vraag leerlingen naar hun ervaring.
- Bespreek met eventuele andere collega's wat beter kan.

Bruikbare bronnen

- Agirdag, O. (2020). *Onderwijs in een gekleurde samenleving*. Berchem: EPO.
- Duarte, J., Günther -van der Meij, M., De Backer, F., Frijns, C., & Gezelle-Meerburg, B. (editors) (2022). *Talenbewust lesgeven: Aan de slag met talige diversiteit in het basisonderwijs*. Uitgeverij Coutinho.
- Hajer M. & Meestringa, T. (2020). *Handboek taalgericht vakonderwijs*. Uitgeverij Coutinho.
- Van Beuningen, Catherine & van Popta, Marian & Smit, Jantien. (2024). [Assessment Study: Lesson Study als methodiek voor het ontwerpen van en leren over Functioneel Meertalig Assessment. Pedagogische Studiën. 101. 213-239. 10.59302/gzrytf30.](#)

Bruikbare websites:

- https://brainporteindhoven.com/fileadmin/user_upload/Onderwijs/Monitor_internationale_kinderen_Brainportregio_Eindhoven_2023_-_Publieksversie_12_januari_2024.pdf
- <https://www.kempel.nl/wp-content/uploads/2024/04/Kwaliteitskaart-Taalsteun.pdf>
- <https://meertaligheid.be/materiaal/videoroute-meertaligheid>
- <https://languagefriendlyschool.org/>
- <https://www.lowan.nl/vo/professionalisering/e-learning/>
- <https://www.onderwijskennis.nl/kennisbank/meertaligheid-in-het-onderwijs>

